

Varför ska ögonundervisningen under läkarutbildningen försämrans?

I läkarutbildningen ingår en kurs i ögonsjukdomar. Vid de flesta universitet i Sverige är ögonkursen kombinerad med öronkursen under en 7–8-veckorsperiod. Huvudsyftet med ögonkursen under den praktiska delen är att lära studenterna elementär undersökningsteknik så att de kan ställa rätt diagnos vid vanliga ögonsjukdomar, såsom konjunktivit, irit, katarakt, skelning, glaukom, diabetesretinopati, makuladegeneration och ögonskador, samt ha kunskaper inom neurooftalmologi.

Läkare kan ha hur stora teoretiska kunskaper som helst om ögat och dess sjukdomar, men om de inte kan använda ett oftalmoskop eller en spaltlampa så kan de heller inte göra en tillfredsställande undersökning och ge patienterna korrekt diagnos och rätt behandling. I en osorterad öppenvårdsmottagning utgör patienter med ögonproblem ca 10 procent. En icke försumbar grupp.

Signaler om minskning

Under nuvarande korta ögonkurser kan vi någorlunda lära våra studenter elementär undersökningsteknik. Detta kräver emellertid tid, träning, handledning och patienter. Här finns inga teoretiska genvägar för att lära sig praktiska moment.

Vid våra universitet har vi nu fått signaler om att man vill minska på ögonkursens omfattning. För närvarande omfattar ögonkursen 2 procent av läkarutbildningen. Sju kranialnerver är involverade i synorganets funktion, vilket tyder på att det är ett mycket viktigt sinnesorgan. Antalet kataraktoperationer i landet har ökat från 30 000 per år till 60 000 på kort tid och förväntas bli

Författare

KENNERTH WILKE
universitetslektor, institutionen för oftalmologi, Lunds universitet.
Kennerth.Wilke@oft.lu.se

100 000 om några år. Detta är Sveriges största elektiva kirurgi!

Var tredje invånare över 75 års ålder lider av en så svår makuladegeneration att den påverkar lässynen. Samtidigt håller nya revolutionerande metoder på att utvecklas för behandling av denna sjukdom. Alla barn på barnavårdscentral ska genomgå en preliminär ögonundersökning. Många allmänsjukdomar såsom hypertoni, diabetes och tyreotoxikos ger specifika ögonsymtom. 100 procent av landets invånare kommer någon gång i livet i kontakt med glasögon eller kontaktlinser. Exempelen på oftalmologins omfattning kan mångfaldigas.

Ögonläkare blir sällsyntare

Vidare vet vi att antalet ögonläkare som går i pension under de närmaste åren överskrider antalet nyutbildade specialister. Vad blir följden av detta? Jo, att allt fler patienter med ögonproblem hänvisas till läkare som inte är ögonläkare. Ögonläkarna får i framtiden räkna med att ägna sig åt högspecialiserad ögonsjukvård medan »vanliga» ögonåkommor får behandlas av icke ögonspecialister.

Ekvationerna i ovanstående fakta går inte ihop. Inga ögonkliniker kan i framtiden hålla tiderna för gällande vårdgaranti på grund av ökande belastning. Kanske får andra EU-länder överta en del av den svenska ögonsjukvården, något som i så fall kommer att stå svenska skattebetalare dyrt. Allt större ansvar läggs därför på primärvården för att behandla och diagnostisera vanliga ögonsjukdomar.

Kurser för distriktsläkare

Sedan 1994 har jag varit ansvarig för ett stort antal kurser i praktisk oftalmologi för distriktsläkare. Kurserna har framför allt hållits i Skövde. Samtliga kurser har i mycket god tid varit överbokade, och är enligt utbildningsansvarige distriktsläkaren Ingmar Lönquist en av de mest eftertraktade vidareutbildningskurserna för allmänläkare. Detta beroende på den diskrepans mellan tillgång och efterfrågan på praktiska kunskaper och färdigheter om ögonsjukdomar som finns inom primärvår-

”Vad blir följden av detta? Jo, att allt fler patienter med ögonproblem hänvisas till läkare som inte är ögonläkare. Ögonläkarna får i framtiden räkna med att ägna sig åt högspecialiserad ögonsjukvård medan »vanliga» ögonåkommor får behandlas av icke ögon-specialister.”

den. Numera kan ytterst få patienter direkt få tid för undersökning på en ögonklinik. Antingen måste de ha en välskrivna remiss från en allmänläkare eller »stå med ögat i handen» för att bli omhändertagna.

Sverige högt i kurs

Under senare år har jag haft många studenter som inom ramen för Erasmusprojektet gjort sin ögonkurs vid något annat universitet i världen. Vid hemkomsten har studenterna efter samtal med sina svenska kurskamrater konstaterat att kursen i Lund gjort en lyckad satsning på utbildning i praktisk oftalmologi som är nödvändig för varje läkare. Situationen är densamma vid andra universitet i Sverige. Låt oss därför inte försämra en undervisning som fungerar bra inom den praktiska allmänsjukvården.

Får konsekvenser

Med tanke på att oftalmologi är en av de mer expanderande specialiteterna är vi på utbildningssidan för läkare mycket bekymrade över att planerna på att undervisningen i grundutbildningen inom ämnet ska försämrans.

Detta kommer att få allvarliga konsekvenser för såväl läkare som patienter, och bör därför beaktas av politiker som är ansvariga för sjukvården och läkarutbildningen. •